

(Вечерње новости, 25.10.2009)

Иза захтева за већом аутономијом Војводине, створен је пројекат који претвара читаву земљу у сличне аутономне регије. У име демократије, политичким насиљем, ствара се историјска фрагментација државе српског народа. Због једне покрајине и мађарске мањине у њој цела се Србија разграђује.

Овако за "Новости" коментарише предлог новог статута Војводине и најављену "високу децентрализацију" земље историчар др Милорад Екмечић, аутор студије "Регионализам између слободе и новог насиља".

- Иако је пројекат регионализације данас најјаче и најакутније истакнут у Србији - истиче академик Екмечић - он је један општи европски кошмар. Мислим да ће и даље тај пројекат бити што је и досад био - споља увезени и споља спонзорисани напор да Србија постане модел реорганизације Европе на регионалној основи.

*** Зашто сматрате да је то "општи европски кошмар"?**

- Свака земља Европе има више или мање проблема са регионализацијом. Ни у једној од њих то није спонтани покрет настао изнутра, као процес дозревања демократије и њеног раста ка новим историјским висинама. Регионализација континента нигде неће успевати, али ће свуда бити присутна као трулеж који политички развој води у неком другом смеру. У Италији данас само 23 одсто народа пристаје на то.

*** Где, када и у ком идеолошком оквиру је настала идеја Европе регија?**

- Идеја европских регија настала је у оквиру католичке политичке идеологије и на тој општој основи у модерно време претворена у политичке покрете из различитих извора.

Најстарији корен је у Италији средине 19. века, у конфликту присталица стварања унитарне националне државе с краљевском династијом на челу и заступника (кон)федерације италијанских покрајина под вођством папе. Ова друга Италија је требало да буде модел како се и Европа може ујединити преко националних регија. Ту идеју снажно је подржала папска енциклика *Rerum novarum* из 1891, објављена четрдесет година касније, из које је потекла социјална идеологија Католичке цркве у минулом столећу. Папа Јован Павле Други је у мају 1991. објавио дуго припреману енциклику *Centesimo Anno* (Стотину година) у којој је обновио све ове идеје, што на посредан начин говори о њеном значају на дужи рок, али акценат ставља на регије и регионализацију.

Оживљавање старог духа регионализације у Европи почело је и раније са расправама које је Карнегијева задужбина за мир завршила пројектом "Самоопредељење у новом светском поретку! 1990". Сви каснији актери око Косова и граница у Босни били су челници Карнегијеве задужбине (Олбрајтова, Холбрук, Абрамовић, Шефер и други).

*** У поменутој студији кажете да је Немачка "права домовина" идеологије данашњег регионализма?**

- У великој дебати о будућности немачке националне државе 1984, један од најугледнијих историчара створио је тезу да је "нација мртва, живела регија" (*Die Nation ist tot. Es lebe die Region*). Та теза је постала застава нове науке о нацији као вештачкој творевини у историји. Заборављамо да су два политички, социјално и војно различита дела Немачке ипак постали једна целина. Истовремено, немачка влада финансира организације (ФУЕВ, ЕЗМ), институте и пројекте који се баве проблемима мањина (њиховом трансформацијом у "етничке заједнице") и подстичу унутрашње одвајање и територијалне аутономије у другим државама.

*** У светлу ових концепција и пројеката на којим начелима би почивала нова архитектура Европе?**

- Сви ови пројекти имају за циљ растакање старих суверених нација. У енциклици папе Војтيله (читао сам је на италијанском, оригинал је на латинском) формулисана су три основна принципа новог европског устројства - федеративност, супсидијарност, интегритет. Федерација се не односи на јединствену националну државу, већ на покрајинске етничке заједнице којима је културна сродност основни критеријум етничког

идентитета. Председник Клинтон је 15. априла 1999. пред Америчким удружењем новинских издавача, објаснио зашто се залаже за Косово и ратује са Србима званичном америчком стратегијом да "се ми боримо против идеје да државност мора бити основана на етницитету". Ричард Холбрук је написао да је Дејтонским споразумом рушен систем створен у Версају 1919. Хоћу да кажем: расправе о регионализму нису дошле из нашег народа, него су дошле споља, као експеримент стварања будућег света без националних држава! Стаљин је једном Ђиласу рекао да свака велика сила има право да окупираним државама намеће свој концепт друштвене организације. Данашња Америка управо то ради.

*** У предлогу Статута Војводине пише да је она "део Србије а уједно и европска регија".**

- У својој последњој књизи "Дуго кретање између клања и орања" написао сам да је Војводина замишљена да буде један еврорегион, у заједници са још три жупаније југоисточне Мађарске и четири румунска округа. Тај регион би имао територију од 77.000 квадратних километара и 5.200.000 становника - дакле, више него Хрватска и можда Србија без Војводине. Читав пројекат води "Друштво југоисточне Европе" из Минхена, а финансира немачка влада. Циљ пројекта је да слични еврорегиони створе нову Европу. Војводина је, дакле, замишљена као "експериментално подручје нове интеграције", којом би се превазишла подела на јединствене и суверене националне државе.

*** Академик Чедомир Попов је, такође за "Новости" изнео исто гледиште?**

- Војводина би, у том случају, више зависила од Мађарске и Немачке него од Београда. Ако о овом питању ћутимо данас можемо убудуће очекивати веће бродоломе. Не сме се играти са судбином територија. Наши актуелни политичари нису уопште припремљени, да не кажемо квалификовани, да воде озбиљну државну политику.

*** Шта регионализација Европе у основи значи?**

- Ако се регије не оснивају на концепту да је нација заједница језика, дакле, на етничкој основи, него на идеји да је култура једне регије основа њене аутономије, то даље значи да би се једна Немачка са новоствореним регијама на континенту могла ујединити и

контролисати више од 190 милиона становника у Средњој и југоисточној Европи и поново била велика сила.

* Ако се олако укида национално опредељење, мена се и поимање демократије?

- Државни секретар Хилари Клинтон недавно је на телевизији казала да демократија није само слободно бирање на изборима, него и слобода мањина, слобода штампе. Шта остаје од природног права човека на слободу, ако нација није природна појава у којој сваки грађанин учествује у владању? Слобода националних мањина, како је дефинишу Сједињене Државе, слобода штампе у условима када су готово све новине у Србији прешле у власништво западних милионера и корпорација, само су средства за дезинтеграцију државе, ако народ у њој не одлучује о политици коју влада води. Увек су велики ратови, са хладним ратом у том скупу, завршавали стварањем ауторитарних великих држава, кризама демократије и тенденцијама новог освајања света.

* Регионализам је код нас и почео са захтевом Брозових аутономаша?

- Не треба прецењивати политичку позадину војвођанског аутономаштва. Ради се о партијским групама појединаца који су добили министарске фотеље само због потребе Демократске странке да коалицијама осигура своју већину. А ради се и о снобизму доста интелектуалаца који не знају разликовати зрно од кукоља у ономе што се назива европска Србија. Расправа о регионализацији целе Србије почела је још 2001. Др Бранислав Стојанов је тада цртао мапу Србије са шест великих региона. Наши научници су на то брзо одговорили. Најзначајнија је студија Мирјане Стефановски "Разградња Србије" ("Хришћанска мисао", септембар 2001). Ненад Чанак је у "Новостима" (15. децембар 2008) писао о "пет аутономија у Србији", а "Политика" је 5. јуна ове године објавила мапу са седам региона за равномернији економски развој. Уследио је захтев политичара Рашке области да територија општина с муслиманском већином мора бити будући еврорегион. Нека нам помогне неко из васионе да наши политичари проговоре о стварима о којима нешто знају.

* Волтер је још пре Француске револуције говорио о Европи као заједници сродних земаља?

- Волтер вели република. Мислио је да је источна граница Европе тачно по линији источне границе Пољске. Наполеон је говорио истим језиком. Источне границе Пољске сматрао је источним границама Европе. Невоља је у томе што, као ни Волтер, ни он није знао које су источне границе Пољске. Неки то не знају ни данас. Украјинско одвајање од Русије је на тој основи. Дух католичке нетолеранције отровао је главу знатног дела украјинске националне елите, а цела ће се криза тамо решавати бурно у оквиру неких будућих европских и светских невоља. Сада је Европа ватикански забран. Од 12 владара Европе који су у Мастрихту 1992. срушили Југославију, шесторо је било католичких.

* Одредба о Војводини као делу Србије и европској регији као да је преписана из Велике повеље народа и регија ФУЕВ?

- Magna carta genitum et regionum коначни је програм Федералистичког савеза европских народних група (Federalistische Union Europaischen Volksgruppen) усвојен на конгресу у Будимпешти 1992. са циљем да у европским покрајинама развија свест покрајинског идентитета. Иза свега стоји идеја немачког "либералног империјализма" из 1918, као покрет за ослобођење угњетених европских држава и мањина, да се Немачка из пораза у два светска рата може ујединити са суседним покрајинама сродне културе и сачињавати заједницу нове велике силе од 190 милиона становника. До уласка у ЕУ, Аустрија је тај циљ претворила у стратешку основу постојања и помагала у његовом остварењу. Затим су то наставиле групе католичких клерикалаца (Ерхард Бусек, Арнолд Зупан) у уверењу да се Средња Европа може јавити и у Европској унији, а била би заједница покрајина сродне, средњоевропске културе, а не етничке подлоге. Зупан је објавио један пројекат, по коме би требало да се у покрајинама "изазове промена у главама људи", у државним установама пропагира вишејезичност, из уџбеника и медија потискује национализам; да се стварају "академије доброг суседства", уместо великих банака "националне штедионице". Црна Гора и Војводина су већ добиле овакве академије. Једино је Аустријска академија наука послала представника на скупштину "војвођанске академије наука".

(Разговарао **Милослав Рајковић**)